

POLLÁGH PÉTER

Másként lakozik

Tóth László: Permutációk

Végül úgyis egyedül maradunk: velük. Akiket írtunk. Aztán egyedül maradnak: nélkülünk. Végül úgyis a mondat minősége számít, a szavak etikája. (Majdnem azt írtam: Ithakája.)

„Létezem. / Mindenben benne létezem” – 1992-ben így kezdte Tóth László *Permutációk* című versét, amit már nem tudok kitörölni magamból. Mindenki túlélő, aki betölti a negyvenet. 43 volt akkor, én 13. Azt gondoltam, nem tehet idegen szót címmé. Még nem tudtam, hogy minden szó lehet idegen.

Itt jött volna másik két flekk, amit elhagytam, kihúztam. Nem akarok róla mellébeszélni, mindent mellérendelni. *Permutációk*: nekem legtermészetesebben ezt a verset jelenti. Végül úgyis a lényegre kell választ adnunk. Majd más-kor elmondom, hogy miért a négy kedvenc felvidékim: Hamvas Béla, Márai Sándor, Kassák Lajos és Bólya Péter. És miért a saját halottam: Kantár Csaba.

„Van, hogy más is én vagyok. / Van, hogy én vagyok a más.”

Majd más-kor elmondom, hogy arisztokrata őseim belakták és vezették egész Északot, Pozsonytól Felkáig, Lőcsétől Somorjáig, Dunaszerdahelyig. Hogy Felvidék a miénk volt. A Pókateleki Pollágh-Kondé családé. Arra tágabb tér nyílt a képzeletnek, a születő képeknek. De nekem belőle már nem (úgy) jutott. Száz éve másé, száz éve írják át. De elvonatkoztatunk ettől, hisz mindegy, hol lakik a költő, a lényeg, hogy másként lakozik. S nem ragad bele a történetiségbe:

„kihajolok a szövegből és megírom ezt a papírt. (...) megírom magamat (...) Semminek sok, van-nak semmiség.”

A *Permutációk* átveszi az alapokat. Mi a nyelv? Az otthontalanság otthona? A hátunkba szúrt kérdőjel? Hány én-hasadásban élhet még a költői én? A resignált ráismerések verse ez. Tóth László már nem hibázik. Óvatosan adagolja a szépséget, inkább csak sejtet, rá-rákérdez. Iróniája nem kiegészített. Nem kapcsolták le a villanyát.

„Én a kérdőjel vagyok. / Én a kérdőjel felső része, pontja. / Én a kérdőjel helye vagyok. / Én ebben a helyben vagyok. // Bovaryné, főzz teát. / Bovaryné, tegyél cukrot bele! / Citromfát is tegyél bele, Bovaryné! / Szép, virágzó citromfát.”

Mindig is az exkluzív költészet érdekelt. A szó- és gondolatgazdag áradás. A Bonyolult. Az Izgalom. Az izgalmi sávban történő. A Száguldás. Nem a veszteglés a leállósávban. Nem a keresztbeállítás. Nem az út elvágói érdekeltek, hanem a leggyorsabbak, a fölfújtt egó nélkül is erősek. Vicces, hogy autókkal jövök, miközben még játékautóm sem volt. De Tóth Lászlónak volt biztosan.

„Szél támad, lengenek Ithaka reklámjai. / Kimozdulnak a fényreklámok a szemközti ház falán.”

Tiszta hang. Jól karbantartott zongora. Egy kicsit ki is mozdít magunkból.

Tóth László már 21 évesen feltűnt az *Egyszemű éjszaka* című antológiában. Ő volt az egyik legfiatalabb, s övé volt a címadó vers. Hamar felnőtt a Felföldhöz, a felsőbb régiókhoz. Azt mondják, műfordítónak is briliáns. Sokoldalú, jó szó-találó. Mélyre ásó típus. Legózik és régéskedik, lelkét üti nyélbe. A tiszta észt

el nem adja. Nem gondolja, hogy a kincs magától feljönne. A temetetlen érdeklő. A vers szavától a saját biztonságáért. De nekünk nem kell biztonságban lennünk. Az életmű: elbeszélhetetlen. Nem lehet megkötözni.

„Én a permutáció vagyok. / Homlokom mögött napsütés, eső, hó. / Citromfa árnya talán az arcom.”

Az 1949-es Tóth László: békebeli, nyugodt paradigma. Mélázik. Melankóliázik. Mosolyogtat. Nyelvet ölt rád, ha túl keveset képzelsz.

Harminc évvel idősebb nálam. A 70 jubileuma, misztikája várja. Neki már nem kell félve visszaneznie. Szegényebbek lennének nélküle. A 9-esben vagyunk, évtizedet zárunk: veszélyes, azt mondják. A sarkon, a sikátoron túl a 40/70 vár. Találjunk hozzá egy jó csuklyát! (Talán szablyát is.)

Szóval: nincsen neki vége, olyannyira, hogy nyári verseskötete (*Wittgenstein szóvivője*) nálam esélyes a „2018 legjobb kötete” címre. A 70 hegyére, fennsíkjára lépő költőt ezennel: Isten éltesse!

Csala Ildikó ex librise 2013-ból

